

JANKO LEBAN:

Izgubljeni teliček.

prijazni vasi na Gorenjskem je živel pošten kmet; Boštjan mu je bilo ime. Imel je sina Jurčka, ki je bil velik prijatelj domačih živali. Posebno rad je imel malega lisastega telička, ki ga je navadno klical za Liščka. Rad ga je vodil na pašo in silno je bil vesel, če je opazil, da je teliček rad mulil travo. Nekega večera je Jurček grabil seno. Bil je priden deček in kot tak je rad pomagal staršem, kjer in kakor je mogel. Grabeč seno, se je precej oddaljil od mesta, kjer se je pasel teliček. Ko se povrne na pašnik, telička ni bilo več! Ves v strahu zakliče po navadi: »Lišček, Lišček, kje si?« Toda — najsi je ta klic vedno glasneje ponavljal — telička ni bilo od nikoder! Jurček milo zajoka in ihteč steče k očetu povedat, da je teliček izginil. »Ne deri se tako!« ga tolaži oče. »Treba, da poiščeva telička, in sicer takoj; nič drugega ne pomaga!« — Šla sta na vse pašnike in iskala, toda zaman: o teličku ni bilo ne duha ne sluha. Ideta tudi v hlev, kjer je bilo zbrano že drugo, s paše došlo govedo, a telička ni bilo med njim! Zaman sta ga klicala. Telička ni bilo na izpregled in tudi oglašil se jima ni. To se jima je jako utepalo. Žalostna se vrneti domov z namenom, da pojdeti jutri telička iskat k sosedom. Jurček ni mogel pozabiti telička. Še ponoči mu je žival rojila po glavi. Zjutraj pa je pravil, da se mu je sanjalo, da je Lišček pritekel k njemu.

Komaj se zdani, že se oče Boštjan odpravi z Jurčkom k sosedu Petrovcu, da bi povprašal po teličku. Petrovec pa ni bil nič kaj vesel tega pozvedovanja. Nekako razžaljen je rekel: »Jaz sem pošten človek in nisem še svoj živ dan ničesar ukradel. Le pojditu svojo pot in iščita tatu pri kakem ciganu, ne pri Petrovcu!« —

Oče Boštjan niti žugnil ni na to. Šel je z Jurčkom dalje, sin pa je opomnil gredoč: »Prijazen pa Petrovec ni, tako-le vam pravim, oče!«

»Nič se ne čudi, Jurček!« ga zavrne oče; »kdor ima čisto vest, ni treba, da bi se na dolgo in široko opravičeval ter se sladkal ljudem!«

Nadaljevala sta pot ter dospela k drugemu sosemu — Trdini. Ta jima prijazno pride naproti ter ju sočutno povpraša, če jima česa manjka. Razodeneta mu, česa iščeta.

»Jaz nisem ničesar videl; toda škoda, škoda živali! Saj pravim, še zmerom je malopridnih ljudi, ki kradejo kakor srake. Toda upajta, da se skoro vrne žival, ki vam je bila najbrže ukradena!«

Toliko, da je sosed Trdina izpregovoril te besede, ko Jurček začuje — mukanje!

»Kaj se tako glasi — menda tam iz hleva?« povpraša deček.

»To je moj veliki pes«, odgovori Trdina. »Privezal sem ga v hlevu. Ta časih tako kruli tam, ker ni prav zdrav. Toda ne bi hotela še drugje vprašati, če je kdo videl vajinega telička?« —

»I no, da! Toda pokažite nama prej svojega psa!« opomni Boštjan ter se približa hlevu. Trdina ga je hotel zadrževati, češ: »Nikar v hlev, pes grize, kakor da je stekel in tujih ljudi ne more trpeti!« Boštjan pa je zagotavljal Trdino, da se ne boji nobenega psa; odpre hlev in stopi vanj. Počasi stopa za očetom Jurček. In koga zagledata tu? Tu je bil privezan teliček ter je mukal, kakor da mu je milo po ljubi svobodi. Jurček steče k njemu in ga pogladi po hrbtu, govoreč: »Lišček, Lišček, kako si došel semkaj?«

In kaj je rekel prijazni sosed Trdina? Navadno mu je bil obraz rdeč, ker je mož ljubil žganje; zdaj pa je prebledel kakor zid ter ves v zadregi jecljal proti Boštjanu: »To ni vaš teliček, tega sem včeraj kupil!«

»Da, to je naš teliček!« zakliče deček odločno, »poznam ga po beli lisi, ki jo ima okolo vratu!«

»Pojdi, no! Take bele lise imajo mnogi telički!« ga zavrne Trdina.

Toda deček приметne: »Glejte, oče, posebni znak našega telička: bela lisa na glavi, in tudi njegove bele zadnje noge, ali jih vidite?« —

Oče Boštjan ni žugnil besede. Le odvezal je telička in ga izročil Jurčku, da ga povede domov.

Trdina ni branil, pač pa je opomnil, uverjen, da mu vsi izgovori nič ne pomagajo: »No, pa vedita resnico! Včeraj se je teliček zatekel do mene. Sprejel sem ga ter zaprl v hlev. Hotel sem vas pa danes iznenaditi ali pravzaprav pošaliti se z vami na ta način, da vam telička skrivaj privedem v vaš hlev!« —

»Ali ste res tako hoteli, sosed Trdina?« povpraša deček smehljaje. Oče pa mu veli, da naj molči in naj odvede telička domov. Pri tem pa pogleda Boštjana tako zaničljivo, da se ta ves poparjen pri priči izgubi v hišo ter močno zaloputne z vrati.

»Oče«, deje spotoma Jurček, »zdaj sem se prepričal, da so ljudje s slabo vestjo tudi lahko prijazni in vljudni.«

»Žalibog!« odgovori oče, »sleparji so navadno tudi hinavci. Prav često se zgodi, da ima kdo na jeziku sam med, v srcu ga je pa sama hudobija!« —

Jurček je še večkrat po tem dogodku pasel telička, ali vselej ga je privezal prej, če se je le za hipec oddaljil, z dolgo vrvjo na kolec ter mu dobrikaje govoril: »Pa glej, moj Lišček, da te kdo ne ukrade!«

Sosed Trdina je tudi še pozneje imel »nesrečo«, da so se razne živali zatekale k njemu, recimo tuje ovce, kokoši in druge. Toda vkljub njegovi prijaznosti so ga nekega dne obiskali orožniki ter ga uklenjenega odvedli v ječo. Tam sedi menda še danes, če še ni prebil svoje kazni.

TONÉ KOSEM:

„Ti, jaz vem pa za ptiče . . .“

Ležal sem za hišo v travi pod senčnato jabloano in čital knjigo. Lep nedeljski popoldan je bil. Nad dolino, nad tihimi kmetiškimi domovi pod menoj je bilo stikalo solnce iz svojih žarkov tako prelesten baldahin, da je strmeló zdaj še samo kakor zamaknjeno vanj, in nad tem baldahinom so se po holmih naokrog pojoči klopotci kakor bele vrteče zvezde bliskali iz sinje bleščave neba ter se z menjavanjem in močjo vetra vred zdaj glasneje, zdaj tiše veselo zasmeljali nad menoj.

Zaprl sem knjigo, si položil roke pod glavo in si pomaknil čepico na oči, ki so si trudne želele sence in počitka. Žalostne so bile moje misli. Tudi tebi, starec, se je zgodilo kakor onim v domovino vračajočim se potnikom, ki jim je vihar razbil barko in jih treščil na samotni otok! Razbito je tvoje življenje, tvoj otok je bolešno razočaranje. Nad teboj sijé solnce, naliva iz kristalnih kelihov zemlji svojo zlato luč, okrog tebe žehti priroda od samega opojnega cvetičnega vonja. Ali ne zate — za druge sijé solnce, za druge dehté cvetice . . .

Iz gozda za menoj se je oglasilo tenko požvižgavanje. Ozrem se in poslušam. Žvižganje prihaja vedno bliže; potem se iz gošče ob travniku zasvetlika bel rokav in iz vejevja se izlušči sosedov Minko, moj prijateljček, deček z vedno smejočimi se rdečimi lici in radostnimi, žarečimi očmi. S skakljajočimi koraki hiti proti meni. Pred menoj obstane in ko vidi, da me ne moti, se sklóni k moji glavi ter mi pove skrivnostnoveselo: »Ti, jaz vem pa za ptiče . . .«

Uprem se z rokami v tla in sedem — moje oči se začudeno ozirajo naokrog in iščejo, ušesa se napenjajo in prisluškujejo, srce mi naglo utriplje. Od kod je zazvončkljalo? Ali se ni oglasila moja mladost?!

Poleg mene sedi v travi Minko, in njegov obraz se pred mojimi očmi nenadoma izpremeni. Da, saj je to tisti obraz! Videl sem ga nekoč v davnih časih, gledal sem ga, samo bolj bled je bil in bolj droban, a oči so bile ravnotako radostne in žareče. Mladost moja lepa, ti si me prišla zopet